

17 Απριλίου 2014

Το επίκαιρο των Παθών του Ιησού: βασανιστήρια στη σύγχρονη εποχή

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

“Δεν πρέπει να υπάρχει στον κόσμο ένας φυλακισμένος, ένας μάρτυρας, ένας κατάδικος αθώος ή ένοχος που να μή βρίσκει στον προπηλακισμό και σταυρωμένο Ιησού την ίδια την εικόνα και την ομοίωσή του. Το νεαρό αυτό δολοφόνο, λεωφόρος Μόζαρτ, που σύρθηκε στο πεζοδρόμιο, μέσα σ’ένα πλήθος που ούρλιαζε, για την αναπαράσταση του εγκλήματος, μια γυναίκα τον έφτυσε στο πρόσωπο, κι αμέσως έγινε ο Χριστός. Από τον καιρό που μαρτύρησε και πέθανε, οι άνθρωποι δε γινήκανε λιγώτερο σκληροί, δεν υπάρχει λιγώτερο χυμένο αίμα, αλλά τα θύματα ξαναπλαστήκανε για δεύτερη φορά κατ’εικόνα και καθ’ομοίωση του Θεού- ακόμη και χωρίς να το ξέρουν, ακόμη και χωρίς να το θέλουν”[\[1\]](#)

Τα Ευαγγέλια το βράδυ της Μεγάλης Πέμπτης διηγούνται παραστατικά τα βασανιστήρια που υπέστη ο Ιησούς, αφού παραδόθηκε στα χέρια της “σπείρας” των Ρωμαίων στρατιωτών. Οι λοιδορίες και οι εξευτελισμοί εναλλάσσονταν με χτυπήματα, εμπτυσμούς και με το βάρβαρο φραγγέλωμα. Το φραγγέλιο ήταν ένα είδος “μαστίγιου” με πολλές λουρίδες που στην άκρη τους είχαν διάφορα αιχμηρά αντικείμενα (κόκκαλα, μέταλλα) και έτσι ξέσκιζαν τη σάρκα. Ουσιαστικά μετά από το φραγγέλωμα το σώμα του Ιησού θα πρέπει να είχε γίνει μια μάζα κρέας και αίμα. Ακόμη, το αγκάθινο στεφάνι δεν ήταν ένα είδος διαδήματος- όπως απεικονίζεται στις αγιογραφίες-αλλά ουσιαστικά ένα σκούφος πλεγμένος από αγκάθια τον οποίον έμπηγαν στο κεφάλι του βασανιζομένου και που προκαλούσε αφόρητους πόνους. Αποκορύφωμα βιαιότητας φυσικά ο σταυρικός θάνατος που από μόνος του αποτελούσε έναν βασανιστικό τρόπο θανάτωσης. Πέρα από τα καρφιά που διαπέρασαν τα χέρια και τα πόδια του Εσταυρωμένου, πρέπει να γνωρίζουμε ότι ουσιαστικά με τη σταύρωση προκαλείτο θάνατος μετά από βασανιστική ασφυξία.

2000 χρόνια σχεδόν μετά τα Πάθη του Κυρίου, η σταύρωση αποτελεί παρελθόν ως επιβαλλόμενη ποινή. Παρόλα αυτά, ακόμη και σήμερα, σε πολιτισμένα κράτη μαθαίνουμε για υποθέσεις συλληφθέντων, ανακρινόμενων, κρατούμενων, κατάδικων που βασανίζονται, αν και επισήμως απαγορεύονται, εξακολουθούν να υπάρχουν η κακομεταχείριση, οι βασανισμοί, οι εξευτελισμοί συνάνθρωπων μας. Διαβάζουμε σε εφημερίδες υποθέσεις αστυνομικής βίας ή απαράδεκτων συμπεριφορών σε φυλακές, με περιγραφές βασανιστηρίων (φάλαγγα, εικονικές εκτελέσεις, βιασμοί, ηλεκτροσόκ) και βλέπουμε εικόνες στην τηλεόραση που σοκάρουν και προσβάλλουν κάθε αίσθηση ανθρωπιάς μέσα μας.

Δυστυχώς η κατάχρηση της εξουσίας απέναντι στον πιο αδύναμο δεν έχει πάψει να τροφοδοτεί τέτοιες συμπεριφορές. Ο άνθρωπος εν τέλει δεν έχει αλλάξει. Εξακολουθεί να είναι άγριος, να δείχνει στον φύσει ή θέσει απροστάτευτο και σε

μειονεκτική απίστευτη σαδιστική σκληρότητα, ειδικά όταν πιστεύει ότι η ιδιότητά του, καθώς και η έλλειψη έλεγχου και διαφάνειας τον καλύπτουν. Και φυσικά στις περιπτώσεις που έχουν να κάνουν με ποινικές κατηγορίες (συχνά βαριές) επιδεικνύει τη βαναυσότητα του με το άλλοθι ότι έχει κάθε δικαίωμα να τιμωρεί τον “κακό”, κι ας παραβιάζει έτσι τους ίδιους νόμους και κανόνες που ορκίστηκε να φυλάττει.

Όπως προαναφέρθηκε η ανθρώπινη φύση δεν έχει αλλάξει από εκείνη που ήτανε στα χρόνια του Ιησού (και πιθανόν όσο υπάρχει κόσμος να μην αλλάξει ποτέ). Τα συστήματα όμως δικαιοσύνης και επιβολής ποινών έχουν αλλάξει ουσιωδώς. Με τεράστια την επιρροή των ανθρωπιστικών αρχών του Χριστιανισμού ο νομικός πολιτισμός σήμερα με ποικίλες διατάξεις τόσο στα εσωτερικά δίκαια των χωρών, όσο και σε κείμενα υπερεθνικής ισχύος (π.χ. Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα) κατοχυρώνει τα δικαιώματα των συλληφθέντων, των ανακρινομένων, των κρατουμένων, των εκτίοντων ποινές σε σωφρονιστικά καταστήματα.

Τα βασανιστήρια και η εξευτελιστική μεταχείριση απαγορεύονται απόλυτα και μάλιστα δεν υφίσταται περίπτωση εξαίρεσης, ούτε καν σε καταστάσεις ανάγκης. Ο βασανιστής είναι επικίνδυνος, χειρότερος εγκληματίας και από αυτόν τον οποίο υποτίθεται ότι θέλει να ανακρίνει ή να τιμωρήσει και οι νομοθέτες αναγνωρίζουν πως η ανθρώπινη αξιοπρέπεια δεν επιδέχεται “εκπτώσεις” και εξαιρέσεις. Πέρα λοιπόν από θεωρίες και συναισθηματισμούς, η απαγόρευση των βασανιστηρίων είναι επιταγή και απαίτηση του νόμου.

Αξίζει μάλιστα να σημειωθεί ότι στο ελληνικό δικαϊκό σύστημα τα βασανιστήρια απαγορεύονται με συνταγματική διάταξη (άρθρο 7 παρ. 2 Ελληνικού Συντάγματος: *“Τα βασανιστήρια, οποιαδήποτε σωματική κάκωση, βλάβη υγείας, ή άσκηση ψυχολογικής βίας, καθώς και κάθε άλλη προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας απαγορεύονται και τιμωρούνται, όπως νόμος ορίζει”*) και τιμωρούνται σε βαθμό κακουργήματος από τον Ποινικό Κώδικα (άρθρα 137Α και 137Β ΠΚ). Υπογραμμίζεται ότι ούτε η προσταγή αίρει τον άδικο χαρακτήρα της πράξης (με απλά λόγια κάποιος που βασάνισε δεν μπορεί να επικαλεστεί στο δικαστήριο ότι εκτελούσε εντολές και έτσι να αποφύγει την ποινική τιμωρία), ούτε η κατάσταση ανάγκης αποκλείει τον άδικο της χαρακτήρα (άρθρο 137Δ ΠΚ),

Όχι σπάνια τα αντανakλαστικά πολλών και από την πλευρά της κοινής γνώμης δεν λειτουργούν τόσο άμεσα όταν πρόκειται για κατηγορουμένους ή καταδίκους, γιατί εγκλωβίζονται στον απαξιωτικό χαρακτήρα της φερόμενης ή τελεσθείσας (κατά την απόφαση των δικαστηρίων) πράξη αντίστοιχα. Η αυτοδικία λοιπόν, το λυντσάρισμα κατά αυτούς είναι το “μάθημα” που αξίζει στους εγκληματίες.

Άλλωστε ο κόσμος του εγκλήματος, οι συλληφθέντες, τα κρατητήρια, οι φυλακές, οι ανακρίσεις, τα κελιά είναι πολύ μακριά από την πραγματικότητα τους και δεν τους ενδιαφέρει. Αφορά τους κακούς, αφορά τους εγκληματίες και όχι τους ίδιους.

Η αλήθεια είναι ότι ενώπιον της ποινικής δικαιοσύνης έρχονται συχνά όντως ειδικευμένοι εγκληματίες, όμως υπάρχουν και θύματα άδικων κατηγοριών, παρεξηγήσεων, λαθών του συστήματος. Κάποιοι από αυτούς τους αθώους καταφέρνουν μετά από χρόνια και κόπο να αποδείξουν την αθωότητα τους, κάποιοι δεν το καταφέρνουν ποτέ. Ουδείς μπορεί ποτέ να γνωρίζει τί του επιφυλάσσει το μέλλον, αν θα βρεθεί στη θέση του κατηγορουμένου-δίκαια ή άδικα- και τότε σίγουρα θα θέλει να τηρηθούν οι νόμοι και να του συμπεριφερθούν ως άνθρωπο.

Πόσοι πάντως πραγματικά μπορούμε να δούμε τον Ιησού σε εκείνη την άθλια, βρώμικη φιγούρα με τις χειροπέδες, που κατηγορείται-και πιθανόν να έχει όντως διαπράξει- τα χίλια μύρια φριχτά εγκλήματα; Πόσοι μπορούμε να διακρίνουμε το πλάσμα του Θεού, δημιουργημένο κατ' εικόνα και καθ'ομοίωση Του, ακόμη κι όταν οι πράξεις του το έχουν απομακρύνει τόσο από το αρχέτυπο; Είναι η στιγμή που στέκεται μπροστά στις αρχές ένας άνθρωπος αντιμέτωπος με τις πράξεις του (:), που είναι μόνος, χωρίς κανέναν υπερασπιστή και του έχει αφαιρεθεί κάθε δύναμη.

Χωρίς φυσικά τάση για συμψηφισμούς, ούτε για ισοπεδωτικές συγκρίσεις δεν βλέπουμε να θυμόμαστε ακριβώς σε τέτοιες περιστάσεις ότι με το μέτρο που κρίνουμε ακόμη και αυτόν τον εγκληματία θα κριθούμε και πως “ο αναμάρτητος πρώτος τον λίθο βαλέτω”. Με τον ένα ή με τον άλλον τρόπο όλοι μας έχουμε απομακρυνθεί από το Πρότυπο, από το μοντέλο της συμπεριφοράς του Παραδείσου. Απλά τις περισσότερες φορές τα δικά μας παραπτώματα παραβιάζουν μόνο τον Θείο νόμο και όχι τον ανθρώπινο. Για τα δικά μας λάθη ξέρει μόνο Εκείνος και με υπομονή μας ανέχεται και δεν μας ξεμπροστιάζει. Ουδείς ξέρει τα “αδικήματα” μας, εκτός και αν τα ομολογήσουμε κάτω από το πετραχήλι κι εκεί πάλι απολαμβάνουμε του απορρήτου της εξομολόγησης και της επιείκειας της Οικονομίας της Εκκλησίας. Κι έτσι ξεχνάμε ότι πρέπει να είμαστε επιεικείς και με τους άλλους για όσα εγκλήματα παραβιάζουν ανθρώπινους κανόνες και για τα οποία τελικά υπάρχει νόμος που ορίζει τις κατάλληλες και ενδεδειγμένες διαδικασίες. Ούτε ο “υπερβάλλον ζήλος”, ούτε οι “πρωτοβουλίες” αυτόκλητων τιμωρών δικαιολογούνται ή έχουν χώρο.

Τη Μεγάλη Εβδομάδα θυμόμαστε τα Πάθη του Κυρίου. Ακούμε στα Ευαγγέλια και φρίττουμε για αυτά που οι άνθρωποι έκαναν στον Υιό του Θεού. Αναρωτιόμαστε πώς τόλμησε να σηκωθεί εκείνο το χέρι να ραπίσει το Θείο πρόσωπο Του, πώς βγήκε λόγος κοροϊδευτικός εναντίον του Λόγου. Λησμονούμε πως οι Ρωμαίοι στρατιώτες έβλεπαν μπροστά τους απλά έναν άνθρωπο, έναν ακόμη

κατηγορούμενο, έναν συλληφθέντα και-κατά τα όσα υποστήριζαν οι κατήγοροι του- έναν κακούργο. Ας προσέξουμε λοιπόν με τη σειρά μας κι εμείς τί βλέπουμε σε έναν άνθρωπο που κατηγορείται και τί συμπεριφορά επιδεικνύουμε απέναντι του. Γιατί κάθε φορά, ακόμη και στο έγκλημα, ο συνάνθρωπος που βρίσκεται ενώπιον μας είναι Εκείνος.

[\[1\]](#) “Η ζωή του Χριστού”, Francois Mauriac, μεταφρ. Τάκη Μπάρλα, Βραβείο Νόμπελ 1952, εκδόσεις Μαρή, σελ. 166.